

KÜÇÜK ÇOCUKLARDA OYUN DAVRANIŞLARI VE SOSYAL KONUM*

Hülya GÜLAY OGELMAN**, Selay AKDOĞAN***, Döne KAHVECİ****, Dervişe AMCA TOKLU*****

Makale Geliş Tarihi: 06.06.2022

Makale Kabul Tarihi: 12.08.2022

Özet

Araştırmanın amacı, küçük çocukların sosyal konumlarının oyun davranışları açısından incelenmesidir. Çalışmanın örneklem grubunda, 5-6 yaş grubundan 144 çocuk yer almaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Kişisel Bilgi Formu, Seçime Dayalı Sosyometri Tekniği ile Oyun Davranış Ölçeği kullanılmıştır. Kişisel Bilgi Formu ve Oyun Davranışları Ölçeği, öğretmenler tarafından her çocuk için ayrı ayrı doldurulmuştur. Seçime Dayalı Sosyometri Tekniği, çocuklara bireysel olarak uygulanmıştır. Araştırmanın bulgularına göre okul öncesi dönem çocuklarının sosyal oyun ve sessiz oyun davranışları, akranları tarafından sevilme düzeyini istatistiksel açıdan anlamlı biçimde yordamaktadır. Yalnız pasif, itiş kakış ve yalnız aktif oyun davranışları, akranları tarafından sevilme düzeyini anlamlı biçimde yordamamaktadır. Sosyal oyun, itiş kakış, sessiz oyun davranışları akranları tarafından sevilme düzeyini anlamlı biçimde yordamamaktadır. Yalnız pasif ve yalnız aktif oyun davranışları akranları tarafından sevilme düzeyini anlamlı biçimde yordamamaktadır. Sosyal oyun, itiş kakış, sessiz oyun davranışları sosyal tercih düzeyini anlamlı biçimde yordamamaktadır. Küçük çocukların yalnız pasif ve yalnız aktif oyun davranışları sosyal tercih düzeyini anlamlı biçimde yordamamaktadır. İtiş kakış oyun davranışları sosyal etki düzeyini anlamlı biçimde yordamamaktadır. Küçük çocukların sosyal, yalnız pasif, sessiz ve yalnız aktif oyun davranışları sosyal etki düzeyini anlamlı biçimde yordamamaktadır. Okul öncesi dönem çocuklarının sosyal oyun, itiş-kakış oyun, sessiz oyun ve yalnız aktif oyun davranışları popüler, reddedilen, dışlanan ve tartışmalı konumlarına göre farklılık göstermektedir. Yalnız pasif oyun davranışları sosyal konumlara göre farklılık göstermemektedir.

* Bu çalışma, İZÜ Sosyal Bilimler Lisansüstü Öğrenci Kongresi'nde (04-05 Haziran 2022) sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

** Prof. Dr., Sinop Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümü, ogelman@sinop.edu.tr, ORCID: 0000-0002-4245-0208

***Psikolojik Danışman, Yüksek Lisans Öğrencisi, Sinop Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, selay.akdogan@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-3799-2854

****Okul Öncesi Öğretmeni, Yüksek Lisans Öğrencisi, Milli Eğitim Bakanlığı, denizkhvc027@gmail.com, ORCID: 0000-0002-6306-8526

***** Dr. Öğretim Üyesi, Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümü, dervise.amca@neu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2336-1741

Anahtar Kelimeler: Sosyal konum, oyun davranışları, okul öncesi dönem.

PLAY BEHAVIORS AND SOCIAL STATUS IN YOUNG CHILDREN

Abstract

This study aimed at investigating the social status of young children in terms of play behaviors. The sample group included 144 children (5-6 years old). Personal Information Form, Selection-Based Sociometry Technique, and The Preschool Play Behavior Scale were used as data collection tools. Personal Information Form and The Preschool Play Behavior Scale were filled in by the teachers separately for each child. The Selection-Based Sociometry Technique was applied to the children individually. According to the findings of the study, social play and reticent play behaviors of preschool children statistically significantly predicted the level of being liked by their peers. Solitary passive, rough play, and solitary active play behaviors did not significantly predict the levels of being liked by their peers. Social play, rough play, and reticent play behaviors significantly predicted the levels of being disliked by their peers. Solitary passive and solitary active play behaviors did not significantly predict the levels of being disliked by their peers. Social play, rough play, and reticent play behaviors significantly predicted the levels of social preference. Solitary passive and solitary active play behaviors of young children did not significantly predict their social preference levels. The rough play behaviors significantly predicted the levels of social influence. Social, solitary passive, reticent, and solitary active play behaviors of young children did not significantly predict their social influence levels. Social play, rough play, reticent play, and solitary active play behaviors of preschool children differed according to their popular, rejected, excluded, and controversial positions. Solitary passive play behaviors did not differ according to social status.

Keywords: Social status, play behaviors, preschool period

1. GİRİŞ

Oyun; insanlık tarihinin başladığı andan bugüne kadar çocukla özdeşleşmiş, çocuğun iletişim dili olarak karşımıza çıkan bir kavramdır. Oyun çocukların fiziksel, bilişsel, dilsel sosyal ve duygusal gelişimleri açısından bakıldığında temel ihtiyaçlar kadar önemli bir konumdur (Koçyiğit vd., 2015). Oyun çocukların yaşamında çok büyük bir yere sahiptir ve vakitlerinin çoğunu oyun oynama davranışı ile geçirmelerinden dolayı çocukların işi olarak tanımlanmaktadır (Duman ve Temel, 2011). Çocuklar iç dünyalarını, gerçek hayat ile ilgili algılarını oyun aracılığıyla dışa yansıtırlar. Oyun çocukların kendilerini ifade etmede ve insanlarla iletişim kurmada kullandıkları en iyi yoldur (Uygun, 2018). Oyun sayesinde insanlar çocukları daha iyi tanıma olanağı bulur. Oyun çocukların fiziksel, sosyal, bilişsel, dilsel ve duygusal gelişim alanlarını olumlu yönde etkilemektedir (Ginsburg, 2007). Oyun esnasında çocuk çevresiyle ilgili olan bilgiyi hayal gücü ile birleştirerek oyunu kurgular, bu da çocukların yaratıcılıklarının gelişmesine yardımcı olur. Çocuklar gündelik hayatta yaşadıkları problemleri oyunlarına yansıtır ve bu problemlere ilişkin çözüm yolları geliştirir. Çocuk bu şekilde karar verme ve problem çözme becerilerini geliştirmiş olur. Oyun içeriğinde atlama, zıplama, koşma, yakalama, fırlatma gibi bedensel hareketlerin bulunması fiziksel gelişime yardımcı olur (Ayan ve Memiş, 2012).

Çocukların iletişim dili olan oyun temel anlamda, çocukların akranlarıyla iletişimini arttıran, sosyalleşmesini sağlayan bir araç rolünde yer almaktadır. Akranlarıyla beraber oyun

oynayan çocukların empati kurma, gruba uyum sağlama, kurallara uyma, kendini ifade etme, sosyal rolleri öğrenme, uzlaşma ve paylaşma gibi sosyal, duygusal gelişimleri de olumlu yönde etkilenmektedir. Oyun sayesinde çocuklar arkadaşlık ilişkisi başlatıp sürdürmeyi ve akranları tarafından sevilip sevilmediği konusunda da fikir yürütebilmeyi öğrenmektedir (Ayan ve Memiş, 2012; Gülay Ogelman ve Erten Sarıkaya, 2014; Hanish, 2000; Uçar, 2019). Okul öncesi dönem çocuklarının ileriki yaşamlarındaki görevlerini belirleyen oyun, onların arkadaşlarıyla olumlu iletişim içinde olmalarını sağlar. Çocuklar birbirlerini oyun içinde daha iyi tanıma fırsatını yakalarlar ve bu sayede aralarındaki bağ daha da kuvvetli olmaktadır (Poyraz, 2011; Teke, 2019). Oyun aynı zamanda çocukların akranlarıyla iletişimini, sosyal ve duygusal davranışları ile akran çatışmalarını incelemek için büyük önem taşımaktadır (Metin Aslan, 2017).

Leff ve diğerleri (2004), akranların birbirleriyle oyun oynadıkları sırada rekabet, akran kabulü, dışlanma gibi önemli durumların oluştuğunu belirtmişlerdir. Akran kabulü ve reddi çocukların içerisinde bulunduğu akran grubu içerisindeki sosyal konumunu belirtmektedir. Çocuklar akranlarıyla oyun ile iletişim kurduklarından dolayı hangi sosyal konuma sahip olduğunu belirlemede oyun önemli bir değerlendirme aracıdır. Sosyal konumu, sosyal etki ve sosyal tercih boyutları şekillendirmektedir ve sosyal konuma göre çocuklar beş gruba (popüler, reddedilen, tartışmalı, dışlanan, ortalama) ayrılmaktadır. Popüler çocuklar, diğerlerine göre akran grubu içinde daha çok sevilen ve tercih edilen çocuklardır. Reddedilen çocuklar, çoğu çocuk tarafından seilmeyen çocuklardır. Tartışmalı çocuklar hem sevilme hem seilmeme düzeyi yüksek çocuklardır. Dışlanan çocuklar, çok az sevilir ya da seilmeyebilirler. Dışlanan çocukların düşük sosyal etkiye sahip olabilecekleri ifade edilmiştir. Ortalama çocuklar, akran grubundaki sevilme ve seilmeme değişkenleri arasında ortalama puanlar almış çocuklardır (Gülay, 2009). Oyun esnasında olumlu sosyal davranışlarda bulunan, akranlarıyla sağlıklı iletişim kurabilen çocukların akranları tarafından kabul edilme düzeylerinin yüksek olup, popüler konumda olabilecekleri görülmektedir. Popüler olan bu çocuklar uzlaşmacı, yardımsever, etkin yapıya sahip olduklarından oyun arkadaşı olarak gruplarında istenirler (Gülay Ogelman ve Erten Sarıkaya, 2014, Topçu vd., 2011).

Çocukların sahip oldukları sosyal konumlarına göre oyun davranışları değişebilmektedir. Coplan ve diğerleri (2006), oyun esnasında akranlara yönelik davranışların sosyal ve sosyal olmayan oyun davranışları olduğunu ifade etmişlerdir. Bu oyun davranışları, sosyal oyun, sessiz davranış, tek başına oyun, paralel oyun, itiş kakış oyun şeklinde gruplandırılmıştır (Metin Aslan, 2013; Parten, 1932). Sosyal oyun davranışlarında çocuklar aynı ortamda bulunmaktadır ve aynı amaç(lar) doğrultusunda oyun oynama davranışı göstermektedir. Sosyal oyunda grupla iş birliği içerisinde ve sözlü/sözsüz olarak etkileşim halinde oyun oynama durumu vardır. Sosyal oyunlarda, iki ya da daha fazla çocuk kurallı, yapısal, dramatik veya duygusal özellikler taşıyan oyunları tercih edebilmektedir. Sosyal oyunda akranlarla kurulan etkileşim çocuğun ileriki yaşantısında kendisine gerekli olacak sosyal becerilerin kazanılmasında destek olmaktadır (Coplan vd., 2006; Metin Aslan, 2013). Sessiz davranışta çocuk amaçsızca sınıf içerisinde dolanmaktadır ve sessiz bir şekilde sınıfta oyun oynayan arkadaşlarını izlemektedir. Bu çocuklar akranlarına katılmak ve iletişim

kurmak istemelerine rağmen yalnız kalmayı tercih ederler. Bunun nedeni ise sosyal korku ve utangaçlık olarak görülmektedir (Batsopoulou, 2017; Uygun, 2018). Yalnız oyun davranışları aktif ve pasif olarak ikiye ayrılmaktadır. Bu oyun davranışlarında akranlarla birlikte oyun oynanmasa da bazı davranışların kazanımı söz konusu olabilmektedir. Yalnız pasif oyunda çocuk akranlarıyla aynı ortamda bulunur ancak kendi başına sessizce oyuncaklarla oynar veya nesnelere dikkatli bir şekilde inceler. Bu çocuklar kendi başına yapboz veya resim yapabilir, kendi başına oyun kurabilir. Yalnız aktif oyunda ise çocuk nesnelere veya nesne olmadan daha hareketli bir şekilde oyun oynamaktadır. Çocuklar kendi başlarına hayal ürünü oyun kurup rol yapabilir, koşabilir, ses çıkarabilir (Coplan vd., 2006). İtiş kakış oyunda ise gülme, ağlama gibi duygusal ifadeler; koşma, zıplama, tekme atma gibi enerjik hareketler; yenilen yenilen gibi değişen roller bulunmaktadır. Çocuklar sürekli hareket ettiği ve tekme, itme, koşma gibi saldırgan görülebilecek davranışlar sergiledikleri için kavga ediyor gibi gözükmektedir. Ancak itiş kakış oyun davranışı gösteren çocuğun yüz ifadesinde oyun ifadeleri bulunmaktadır (Pellegrini, 2002; Uygun, 2018). Akranları tarafından reddedilen çocuklarda oyunu bozmaya yönelik saldırgan davranışlar gözlenmektedir. Sevilmeyen çocuklar saldırgan davranışlar sergileyerek itiş kakış oyunlarını oynarlar (Gower vd., 2014). Alan yazın taramasında, Türkiye’de okul öncesi dönem çocuklarının sosyal konumlarının oyun davranışları açısından incelendiği çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir (Akman vd., 2011; Metin Aslan, 2013). Bu araştırma ile küçük çocukların sosyal konumları ile oyun davranışları arasındaki ilişkilerin detaylı bir şekilde ortaya konulması amaçlanmaktadır. Böylece konu ile ilgili sonraki çalışmalara rehberlik edilebileceği düşünülmektedir. Okul öncesi dönem çocuklarının oyun davranışları ile sosyal konumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi, konu ile ilgili çalışmaların artırılması, yaşamın ilk yıllarındaki gelişimi açıklamak adına önem taşımaktadır.

Bu araştırmanın amacı, küçük çocukların sosyal konumlarının oyun davranışları açısından incelenmesidir. Araştırmanın alt amaçları şu şekildedir:

- Küçük çocukların oyun davranışları ile akranları tarafından sevilme düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde ilişki var mıdır?
- Küçük çocukların oyun davranışları ile akranları tarafından sevilme düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde ilişki var mıdır?
- Küçük çocukların oyun davranışları ile sosyal etki düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde ilişki var mıdır?
- Küçük çocukların oyun davranışları ile sosyal tercih düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde ilişki var mıdır?
- Küçük çocukların oyun davranışları, akranları tarafından sevilme düzeyini istatistiksel açıdan anlamlı biçimde yordamakta mıdır?
- Küçük çocukların oyun davranışları, akranları tarafından sevilme düzeyini istatistiksel açıdan anlamlı biçimde yordamakta mıdır?
- Küçük çocukların oyun davranışları, sosyal tercih düzeyini istatistiksel açıdan anlamlı biçimde yordamakta mıdır?
- Küçük çocukların oyun davranışları, sosyal etki düzeyini istatistiksel açıdan anlamlı biçimde yordamakta mıdır?

- Küçük çocukların oyun davranışları, sosyal konumlarına göre istatistiksel açıdan anlamlı biçimde farklılaşmakta mıdır?

2. YÖNTEM

Araştırmada, genel tarama modelleri içinde yer alan ilişkisel tarama modeli ile planlanmıştır. İlişkisel tarama modeli, iki ya da daha fazla sayıda değişkenler arasındaki birlikte değişime yönelim veya örüntüsünü belirlemek amacıyla tercih edilen bir istatistiksel model olarak tanımlanmaktadır (Creswell, 2017).

2.1. Veri Toplama Araçları

Araştırmada, Kişisel Bilgi Formu, Sosyometri Tekniği ile Oyun Davranışları Ölçeği olmak üzere 3 ölçme aracı bulunmaktadır.

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmacılar tarafından oluşturulan formda, çocuklara ilişkin yaş, cinsiyet, anne-baba eğitim düzeyi, anne-baba mesleği soruları yer almaktadır.

Seçime Dayalı Sosyometri Tekniği: Akran seçimine dayalı sosyometri yaklaşımının kullanıldığı teknikte, her çocuğa sınıfta en sevdiği ve en sevmediği 3 arkadaşının ismini söylemesi istenmektedir. Söylenen isimler, 1., 2., 3. sırada söylenmelerine göre 3'ten 1'e doğru puanlar almaktadır. Sevilme ile ilgili olarak 1. Sırada sevilen çocuk 3, ikinci sırada sevilen 2, üçüncü sırada sevilen ise 1 puan; sevilme ile ilgili olarak 1. sırada sevilmeyen çocuklar -3, ikinci sırada sevilmeyen -2, üçüncü sırada sevilmeyen -1 puan alır. Uygulamanın sonunda sevilme puanları toplanarak akranları tarafından sevilme; sevilme puanları toplanarak akranları tarafından sevilme puanları ortaya çıkar. Sosyal etkinin belirlenmesinde sevilme ve sevilme puanları toplanır. Sosyal tercihin belirlenmesinde ise sevilme puanlarından sevilme puanları çıkartılır. Her bir çocuk ile ilgili elde edilen "akranları tarafından sevilme, sevilme, sosyal etki ve sosyal tercih puanları" standardize edilir. Sosyal etki ve sosyal tercih puanlarına göre sosyal konumlar belirlenir (Gülay Ogelman, 2018b).

Oyun Davranışları Ölçeği: Ölçek, Coplan ve Rubin (1998) tarafından okul öncesi çocukların oyunlar sırasında gösterdikleri bireysel davranışlarını öğretmen görüşlerine doğrultusunda değerlendirmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçeğin Türk çocukları için geçerlik-güvenirliği Gülay Ogelman (2012) tarafından yapılmıştır. Ölçek 18 maddeden oluşmaktadır. 5 alt ölçeği bulunmaktadır: Sessiz-davranış alt ölçeği (4 madde), etrafı amaçsızca izlemeye dayalı maddelerden oluşmaktadır. Yalnız-aktif davranış ölçeği (2 madde) çocuğun tek başına koştuğu, rol oynadığı, müzik aleti çaldığı vb. oyunlara ilişkin maddeler içermektedir. Yalnız-pasif davranış alt ölçeği (4 madde), çocuğun yalnız başına oynadığı, bir şeyleri inşa etmeye, keşfetmeye dayalı oyunları içermektedir. Sosyal oyun ölçeği (6 madde) grup oyunlarını, sosyo-dramatik oyun oyunlara ilişkin maddeler içermektedir. İtiş-kakış ölçeği (2 madde) boğuşma, kavga ediyormuş gibi yapma vb. oyunlara ilişkin maddeler içermektedir. Her bir madde için çocuğa 5'li likert üzerinden sıklık değerlendirmesi yapılmaktadır (hiç, seyrek, bazen, sık sık, her zaman). Çocuk her alt ölçek için puan almaktadır. Toplam puan alınmamaktadır. Alt ölçeklere ilişkin Cronbach Alpha katsayıları; sosyal oyun için .88, yalnız-

pasif oyun için .90, itiş-kakış oyun için .86, sessiz oyun için .86 ve yalnız-aktif oyun için .72'dir (Gülay Ogelman, 2012). Bu çalışmada iç tutarlık katsayıları sırasıyla sosyal oyun için .94, yalnız pasif oyun için .79, itiş-kakış oyun için .92, sessiz oyun için .70, yalnız-aktif oyun için .85 olarak hesaplanmıştır.

2.2. Çalışma Grubu

Çalışma grubunda, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki bir büyükşehirde okul öncesi eğitime devam eden, 5-6 yaş grubundan 144 çocuk (77 kız (%54.2), 66 erkek (%45.8)) yer almaktadır. Çocukların tamamı ailesiyle birlikte yaşamakta olup normal gelişim özelliği göstermektedir.

2.3. Etik ve Uygulama

Veri toplama sürecinden önce araştırmada kullanılacak ölçme araçları ile ilgili Yakın Doğu Üniversitesi'nin Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'ndan gerekli izin alınmıştır. Okul öncesi öğretmenleri, çalışmanın amacı ve ölçme araçlarıyla ilgili bilgilendirilmişlerdir. Kişisel Bilgi Formu ve Oyun Davranış Ölçeği, öğretmenler tarafından her çocuk için ayrı ayrı doldurulmuştur. Öğretmenler, çocukları en az 7 aydır tanımaktadırlar. Seçime Dayalı Sosyometri Tekniği, araştırmacılardan biri tarafından çocuklara bireysel olarak, okul ortamında özel olarak hazırlanmış bir odada uygulanmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen verilerin analizi için SPSS 20.0 paket programı kullanılmıştır. Verilerin dağılımının normalliğini test etmek amacıyla Basıklık (Kurtosis) ve çarpıklık (Skewness) değerleri incelenmiştir. Sosyal oyun alt boyutuna ilişkin basıklık değeri -.884 ile .202, çarpıklık değeri ise .705 ile .401; yalnız pasif oyun alt boyutuna ilişkin basıklık değeri -.205 ile .202, çarpıklık değeri ise -.807 ile .401; itiş kakış oyun alt boyutuna ilişkin basıklık değeri .587 ile .202, çarpıklık değeri ise -.905 ile .401; sessiz oyun alt boyutuna ilişkin basıklık değeri .524 ile .202, çarpıklık değeri ise -.046 ile .401; yalnız aktif alt boyutuna ilişkin basıklık değeri -.038 ile .202, çarpıklık değeri ise -.649 ile .401 arasında değişmektedir. Kurtosis ve Skewness değerleri -1.5 ile +1.5 olduğu zaman normal dağılım olduğu kabul edilmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2013). Veriler normal dağıldığı için parametrik tekniklerden Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı, Basit Doğrusal Regresyon Analizi ve Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) tekniklerinden yararlanılmıştır. Oyun davranışlarını sosyal konuma göre farklılaştığı belirlendiği için gruplar arasındaki farklılıkların belirlenmesine ilişkin post-hoc tekniklerinden Bonferroni uygulanmıştır.

3. BULGULAR

Tablo 1. Küçük çocukların oyun davranışları ile akranları tarafından sevilme düzeyleri arasındaki ilişkilere yönelik Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı analizi sonuçları

Değişkenler	$\bar{X}$	<i>SD</i>	<i>r</i>
-------------	-----------	-----------	----------

Sosyal oyun	22.92	5.38	.473*
Akranları tarafından sevilme	6.03	5.29	
Yalnız pasif oyun	12.95	3.34	-.014
Akranları tarafından sevilme	6.03	5.29	
İtiş-kakış oyun	4.73	2.54	.048
Akranları tarafından sevilme	6.03	5.29	
Sessiz oyun	8.39	2.95	-.321*
Akranları tarafından sevilme	6.03	5.29	
Yalnız aktif oyun	6.31	1.74	.051
Akranları tarafından sevilme	6.03	5.29	

*p <.01

Tablo 1'e bakıldığında, okul öncesi dönem çocuklarının oyun davranışlarından sosyal oyun ile akranları tarafından sevilme arasında olumlu ($r=.473$, $p<.01$), sessiz oyun ile akranları tarafından sevilme arasında olumsuz ($r=-.321$, $p<.01$) yönde, orta düzeyde istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde ilişki bulunmuştur. Bu sonuca göre sosyal oyun/akranları tarafından sevilme arttıkça, akranları tarafından sevilme/sosyal oyun artmakta; sosyal oyun/akranları tarafından sevilme azaldıkça, akranları tarafından sevilme/sosyal oyun azalmaktadır. Ayrıca sessiz oyun/ akranları tarafından sevilme arttıkça, akranları tarafından sevilme/sessiz oyun azalmakta; sessiz oyun/ akranları tarafından sevilme düzeyi azaldıkça akranları tarafından sevilme/ sessiz oyun düzeyleri artmaktadır. Tablo 1'e göre yalnız pasif oyun, itiş kakış oyun ve yalnız aktif oyun ile akranlar tarafından sevilme arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde ilişki bulunmamaktadır ($p>.01$).

Tablo 2. Küçük çocukların oyun davranışları ile akranları tarafından sevilme düzeyleri arasındaki ilişkilere yönelik Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı analizi sonuçları

Değişkenler	$\bar{X}$	<i>SD</i>	<i>r</i>
Sosyal oyun	22.92	5.38	-.252**
Akranları tarafından sevilme	5.90	6.69	
Yalnız pasif oyun	12.95	3.34	-.098
Akranları tarafından sevilme	5.90	6.69	
İtiş-kakış oyun	4.73	2.54	.491**
Akranları tarafından sevilme	5.90	6.69	
Sessiz oyun	8.39	2.95	.201*
Akranları tarafından sevilme	5.90	6.69	
Yalnız aktif oyun	6.31	1.74	-.141
Akranları tarafından sevilme	5.90	6.69	

* p<.05; **p <.01

Tablo 2'ye göre, sosyal oyun ile akranları tarafından sevilme arasında olumsuz ($r=-.252$, $p<.01$), itiş-kakış oyun ile akranları tarafından sevilme arasında olumlu ($r=.491$, $p<.01$), sessiz oyun ile akranları tarafından sevilme düzeyleri arasında olumlu ($r=.201$, $p<.05$) yönde orta düzeyde istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde ilişki bulunmuştur. Bu sonuca göre sosyal oyun/akranları tarafından sevilme arttıkça, akranları tarafından sevilme/ sosyal oyun azalmakta; sosyal oyun/akranları tarafından sevilme azaldıkça akranları tarafından sevilme/ sosyal oyun artmaktadır. İtiş-kakış oyun/akranları tarafından sevilme arttıkça, akranları tarafından sevilme/ itiş-kakış oyun artmakta; itiş-kakış oyun/akranları tarafından sevilme azaldıkça akranları tarafından sevilme/itiş-kakış oyun azalmaktadır. Sessiz oyun/akranları tarafından sevilme düzeyi arttıkça, akranları tarafından sevilme/sessiz oyun artmakta; sessiz oyun/akranları tarafından sevilme düzeyi azaldıkça akranları tarafından sevilme/ sessiz oyun azalmaktadır. Tablo 2'de yalnız pasif oyun ve yalnız aktif oyun ile akranlar tarafından sevilme arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde ilişki bulunmadığı görülmektedir ($p>.01$).

Tablo 3. Küçük çocukların oyun davranışları ile sosyal tercih düzeyleri arasındaki ilişkilere yönelik Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı analizi sonuçları

Değişkenler	$\bar{X}$	<i>SD</i>	<i>r</i>
Sosyal oyun	22.92	5.38	.501*
Sosyal tercih	.000	1.44	
Yalnız pasif oyun	12.95	3.34	.058
Sosyal tercih	.000	1.44	
İtiş-kakış oyun	4.73	2.54	-.306*
Sosyal tercih	.000	1.44	
Sessiz oyun	8.39	2.95	-.361*
Sosyal tercih	.000	1.44	
Yalnız aktif oyun	6.31	1.74	.133
Sosyal tercih	.000	1.44	

* $p <.01$

Tablo 3 incelendiğinde, sosyal oyun ile sosyal tercih arasında olumlu ($r=.501$, $p<.01$), itiş-kakış oyun ile sosyal tercih arasında olumsuz ($r=-.306$, $p<.01$), sessiz oyun ile sosyal tercih arasında olumsuz ($r=-.361$, $p<.01$) yönde, orta düzeyde istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde ilişki bulunmuştur. Bu sonuca göre sosyal oyun/sosyal tercih arttıkça, sosyal tercih/ sosyal oyun artmakta; sosyal oyun/sosyal tercih azaldıkça sosyal tercih/sosyal oyun azalmaktadır. İtiş-kakış oyun/sosyal tercih arttıkça, sosyal tercih/itiş-kakış oyun azalmakta; itiş-kakış oyun/sosyal tercih azaldıkça sosyal tercih/itiş kakış oyun artmaktadır. Sessiz oyun/sosyal tercih düzeyi arttıkça, sosyal tercih/sessiz oyun azalmakta; sessiz oyun/sosyal tercih düzeyi azaldıkça sosyal tercih/sessiz oyun artmaktadır. Tablo 3'e göre yalnız pasif oyun ve yalnız aktif oyun ile sosyal tercih arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde ilişki bulunmamaktadır ($p>.01$).

Tablo 4. Küçük çocukların oyun davranışları ile sosyal etki düzeyleri arasındaki ilişkilere yönelik Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı analizi sonuçları

<i>Değişkenler</i>	$\bar{X}$	<i>SD</i>	<i>r</i>
Sosyal oyun	22.92	5.38	.160
Sosyal etki	.000	1.38	
Yalnız pasif oyun	12.95	3.34	-.081
Sosyal etki	.000	1.38	
İtiş-kakış oyun	4.73	2.54	.390*
Sosyal etki	.000	1.38	
Sessiz oyun	8.39	2.95	-.086
Sosyal etki	.000	1.38	
Yalnız aktif oyun	6.31	1.74	-.065
Sosyal etki	.000	1.38	

*p <.01

Tablo 4’te, itiş-kakış oyun ile sosyal etki arasında olumlu ($r = .390$, $p < .01$) yönde, orta düzeyde istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde ilişki bulunmuştur. Bu sonuca göre itiş-kakış oyun/sosyal etki arttıkça, sosyal etki/itiş-kakış oyun artmakta; itiş-kakış oyun/sosyal etki azaldıkça sosyal etki/itiş-kakış oyun azalmaktadır. Tablo 4’e bakıldığında, sosyal oyun, yalnız pasif oyun, sessiz oyun ve yalnız aktif oyun ile sosyal etki arasında istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde ilişki bulunmadığı söylenebilir ($p > .01$).

Tablo 5. Küçük çocukların oyun davranışları ile sosyal etki düzeyleri arasındaki ilişkilere yönelik Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı analizi sonuçları

Değişkenler	R	R²	F	Std. Er.	β	t	p
Sosyal Oyun							
Akranları Tarafından Sevilme Düzeyi	.473	.224	40.882	.398	.473	6.394	.000*
Yalnız Pasif Oyun							
Akranları Tarafından Sevilme Düzeyi	.014	.000	.029	.280	-.014	-.169	.866
İtiş-Kakış Oyun							
Akranları Tarafından Sevilme Düzeyi	.048	.002	.333	.213	.048	.577	.565
Sessiz Oyun							
Akranları Tarafından Sevilme Düzeyi	.321	.103	16.260	.234	-.321	-4.032	.000*
Yalnız Aktif Oyun							
Akranları Tarafından Sevilme Düzeyi	.051	.003	.377	.146	.051	.614	.540

*p <.01

Tablo 5'e göre, sosyal oyun ($R = .473$, $R^2 = .224$, $F=40.882$, $p<.01$) ile sessiz oyunun ($R = .321$, $R^2 = .103$, $F=16.260$, $p<.01$) akranları tarafından sevilme düzeyini anlamlı biçimde yordadığı belirlenmiştir ($R = 0.05$, $R^2 = 0.00$, $F=.447$, $p>.001$). Aynı tabloya göre yalnız pasif oyun, itiş-kakış oyun ve yalnız aktif oyunun akranları tarafından sevilme düzeyini anlamlı biçimde yordamadığı görülmektedir ($p>.01$). Bu sonuç doğrultusunda, akranları tarafından sevilmenin %22'sinin sosyal oyunla, %32'sinin sessiz oyunla açıklanabileceği ifade edilebilir.

Tablo 6. Küçük çocukların oyun davranışlarının akranları tarafından sevilme düzeyini yordamasına ilişkin Basit Doğrusal Regresyon Analizi sonuçları

Değişkenler	R	R ²	F	Std. Er.	β	t	p
Akranları Tarafından Sevilme Düzeyi Sosyal Oyun	.252	.063	9.595	.437	-.252	-3.098	.002*
Akranları Tarafından Sevilme Düzeyi Yalnız Pasif Oyun	.098	.010	1.387	.279	-.098	-1.178	.241
Akranları Tarafından Sevilme Düzeyi İtiş-Kakış Oyun	.491	.241	45.042	.186	.491	6.711	.000**
Akranları Tarafından Sevilme Düzeyi Sessiz Oyun	.201	.040	5.985	.242	.201	2.446	.016*
Akranları Tarafından Sevilme Düzeyi Yalnız Aktif Oyun	.141	.020	2.896	.145	-.141	-1.702	.091

* $p<.05$; ** $p <.01$

Tablo 6'ya bakıldığında, sosyal oyun ($R = .252$, $R^2 = .063$, $F=9.595$, $p<.05$), itiş-kakış oyun ($R = .491$, $R^2 = .241$, $F=45.042$, $p<.01$) ve sessiz oyunun ($R = .201$, $R^2 = .040$, $F=5.985$, $p<.05$) akranları tarafından sevilme düzeyini anlamlı biçimde yordadığı belirlenmiştir. Aynı tabloya göre yalnız pasif oyun ve yalnız aktif oyunun akranları tarafından sevilme düzeyini anlamlı biçimde yordamadığı görülmektedir ($p>.01$). Bu sonuç doğrultusunda, akranları tarafından sevilmemenin %06'sının sosyal oyunla, %24'ünün itiş kakış oyunla açıklanabileceği ifade edilebilir.

Tablo 7. Küçük çocukların oyun davranışlarının sosyal tercih düzeyini yordamasına ilişkin Basit Doğrusal Regresyon Analizi sonuçları

Değişkenler	R	R ²	F	Std. Er.	β	t	p
Sosyal Tercih Düzeyi Sosyal Oyun	.501	.251	47.661	.020	.501	6.904	.000*
Sosyal Tercih Düzeyi Yalnız Pasif Oyun	.058	.003	.483	.036	.058	.695	.488
Sosyal Tercih Düzeyi İtiş-Kakış Oyun	.306	.094	14.683	.045	-.306	-3.832	.000*
Sosyal Tercih Düzeyi Sessiz Oyun	.361	.130	21.278	.038	-.361	-4.613	.000*

Sosyal Tercih Düzeyi	.133	.018	2.574	.069	.133	1.604	.111
Yalnız Aktif Oyun							

*p <.01

Tablo 7’de, sosyal oyun ($R = .501$, $R^2 = .251$, $F=47.661$, $p<.01$), itiş-kakış oyun ($R = .306$, $R^2 = .094$, $F=14.683$, $p<.01$) ve sessiz oyunun ($R = .361$, $R^2 = .130$, $F=21.278$, $p<.01$) sosyal tercih düzeyini anlamlı biçimde yordadığı belirlenmiştir. Aynı tabloya göre yalnız pasif oyun ve yalnız aktif oyunun sosyal tercihi anlamlı biçimde yordamadığı görülmektedir ($p>.01$). Bu sonuç doğrultusunda, sosyal tercihin %25’inin sosyal oyunla, %09’unun itiş kakış oyunla, %13’ünün sessiz oyunla açıklanabileceği söylenebilir.

Tablo 8. Küçük çocukların oyun davranışlarının sosyal etki düzeyini yordamasına ilişkin Basit Doğrusal Regresyon Analizi sonuçları

Değişkenler	R	R ²	F	Std. Er.	β	t	p
Sosyal Etki Düzeyi	.160	.026	3.730	.021	.160	1.931	.055
Sosyal Oyun							
Sosyal Etki Düzeyi	.081	.007	.947	.035	-.081	-.973	.332
Yalnız Pasif Oyun							
Sosyal Etki Düzeyi	.390	.152	25.455	.042	.390	5.045	.000*
İtiş-Kakış Oyun							
Sosyal Etki Düzeyi	.086	.007	1.067	.039	-.086	-1.033	.303
Sessiz Oyun							
Sosyal Etki Düzeyi	.065	.004	.603	.066	-.065	-.777	.439
Yalnız Aktif Oyun							

*p <.01

Tablo 8’e göre itiş-kakış oyunun ($R = .390$, $R^2 = .152$, $F=25.455$, $p<.01$) sosyal etkiyi anlamlı biçimde yordadığı belirlenmiştir. Aynı tabloya göre sosyal oyun, yalnız pasif oyun, sessiz oyun ve yalnız aktif oyunun sosyal etkiyi anlamlı biçimde yordamadığı görülmektedir ($p>.01$). Bu sonuç doğrultusunda, sosyal etkinin %15’inin itiş kakış oyunla açıklanabileceği söylenebilir.

Tablo 9. Küçük çocukların oyun davranışlarının sosyal konumlarına göre incelendiği Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Sosyal oyun	Gruplararası	1193.402	3	397.801	18.920	.000**
	Gruplariçi	2943.598	140	21.026		
	Toplam	4137.000	143			
Yalnız pasif oyun	Gruplararası	44.956	3	14.985	1.357	.258
	Gruplariçi	1545.704	140	11.041		
	Toplam	1590.660	143			
İtiş-kakış oyun	Gruplararası	186.780	3	62.260	11.792	.000**
	Gruplariçi	739.192	140	5.280		
	Toplam	925.972	143			
Sessiz oyun	Gruplararası	195.215	3	65.072	8.718	.000**
	Gruplariçi	1045.007	140	7.464		

	Toplam	1240.222	143			
Yalnız aktif oyun	Gruplararası	25.161	3	8.387	2.868	.039*
	Gruplarıçi	409.395	140	2.924		
	Toplam	434.556	143			

*p<.01, ** p<.05

Tablo 9 incelendiğinde, sosyal konumların sosyal oyuna (p<01), itiş-kakış oyuna (p<01), sessiz oyuna (p<01) ve yalnız aktif oyuna (p<05) göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir. Sosyal konumlar, yalnız pasif oyuna göre farklılaşmamaktadır (p>01).

Tablo 10. Küçük çocukların oyun davranışlarının sosyal konumlarına göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan Post-Hoc Bonferroni Testi sonuçları

Oyun Davranışları	Sosyal Tercih (I)	Sosyal Tercih (J)	Ortalama farkı (I-J)	p
Sosyal Oyun	Popüler	Reddedilen	7.23790*	.000**
		Dışlanan	3.15833*	.012*
		Tartışmalı	-1.13690	1.000
	Reddedilen	Popüler	7.23790*	.000**
		Dışlanan	-4.07957*	.001**
		Tartışmalı	-8.37481*	.000**
	Dışlanan	Popüler	-3.15833*	.012*
		Reddedilen	4.07957*	.001**
		Tartışmalı	4.29524*	.002**
	Tartışmalı	Popüler	1.13690	1.000
		Reddedilen	8.37481*	.000**
		Dışlanan	4.29524*	.002**
Yalnız pasif oyun	Popüler	Reddedilen	.98488	1.000
		Dışlanan	.18542	1.000
		Tartışmalı	1.56399	.576
	Reddedilen	Popüler	-.98488	1.000
		Dışlanan	-.79946	1.000
		Tartışmalı	.57911	1.000
	Dışlanan	Popüler	-.18542	1.000
		Reddedilen	.79946	1.000
		Tartışmalı	1.37857	.624
	Tartışmalı	Popüler	-1.56399	.576
		Reddedilen	-.57911	1.000
		Dışlanan	-1.37857	.624
İtiş-kakış oyun	Popüler	Reddedilen	-2.13508*	.002*
		Dışlanan	.45417	1.000
		Tartışmalı	-1.90774*	.022*
	Reddedilen	Popüler	2.13508*	.002*
		Dışlanan	2.58925*	.000**
		Tartışmalı	.22734	1.000
	Dışlanan	Popüler	-.45417	.022*
		Reddedilen	-2.58925*	1.000
		Tartışmalı	-2.36190*	.000**
	Tartışmalı	Popüler	1.90774*	.022*

		Reddedilen	-2.22734	1.000
		Dışlanan	2.36190*	.000**
Sessiz oyun	Popüler	Reddedilen	-2.98085*	.000**
		Dışlanan	-.96042	.663
		Tartışmalı	.40625	1.000
	Reddedilen	Popüler	2.98085*	.000**
		Dışlanan	2.02043*	.006*
		Tartışmalı	3.38710*	.000**
	Dışlanan	Popüler	.96042	.663
		Reddedilen	-2.02043*	.006*
		Tartışmalı	1.36667	.303
	Tartışmalı	Popüler	-.40625	1.000
		Reddedilen	-3.38710*	.000**
		Dışlanan	-1.36667	.303
Yalnız aktif oyun	Popüler	Reddedilen	1.23085*	.030*
		Dışlanan	.42708	1.000
		Tartışmalı	.65327	1.000
	Reddedilen	Popüler	-1.23085*	.030*
		Dışlanan	-.80376	.212
		Tartışmalı	-.57757	1.000
	Dışlanan	Popüler	-.42708	1.000
		Reddedilen	.80376	.212
		Tartışmalı	.22619	1.000
	Tartışmalı	Popüler	-.65327	1.000
		Reddedilen	.57757	1.000
		Dışlanan	-.22619	1.000

** p<.01, *p<.05

Tablo 10'a bakıldığında, küçük çocukların oyun davranışlarının sosyal konumlarına göre farklılaşabildiği görülmektedir. Sosyal oyun açısından popüler çocuklarla ($\bar{X} = 25.6250$), reddedilenlerin ($\bar{X} = 18.3871$) arasında popüler çocukların lehine ($p<.01$) ve popüler çocuklarla dışlananların ($\bar{X} = 22.4667$) arasında popüler çocukların lehine ($p<.05$); reddedilenler ile tartışmalı çocukların ($\bar{X} = 26.7619$) arasında tartışmalılarının lehine ($p<.01$); dışlananlar ile tartışmalı çocukların arasında tartışmalılarının lehine ($p<.01$); dışlananlarla reddedilenlerin sosyal oyunları arasında dışlananların ($p<.01$) lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. Yalnız pasif oyunda, sosyal konumlara göre farklılık bulunmamaktadır. İtiş-kakış oyunda, popüler çocuklarla ($\bar{X} = 4.1875$), reddedilenler ($\bar{X} = 6.3226$) arasında reddedilenlerin lehine ($p<.05$); popüler çocuklarla tartışmalı çocuklar ($\bar{X} = 6.0952$) arasında tartışmalılar lehine ($p<.05$); reddedilenlerle dışlananlar ($\bar{X} = 3.7333$) arasında reddedilenlerin lehine ($p<.01$); dışlanan ve tartışmalı çocuklar arasında tartışmalılarının lehine ($p<.01$) anlamlı farklılık bulunmaktadır. Sessiz oyunda, popüler çocuklarla ($\bar{X} = 7.4063$), reddedilenler ($\bar{X} = 10.3871$) arasında reddedilenlerin lehine ($p<.01$); reddedilenlerle dışlananlar ($\bar{X} = 8.3667$) arasında reddedilenlerin lehine ($p<.05$); reddedilenlerle tartışmalılar ($\bar{X} = 7.0000$) arasında reddedilenler lehine ($p<.01$) arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır. Yalnız aktif oyunda,

popüler çocuklarla ($\bar{X} = 6.8438$), reddedilenler ($\bar{X} = 5.6129$) arasında popüler çocukların lehine ($p < .05$) anlamlı farklılık bulunmaktadır.

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Araştırmanın bulgularına göre okul öncesi dönem çocuklarının sosyal oyun ve sessiz oyun davranışları, akranları tarafından sevilme düzeyini yordamaktadır. Yalnız pasif, itiş kakış ve yalnız aktif oyun davranışları, akranları tarafından sevilme düzeyini yordamamaktadır. Sosyal oyun, itiş kakış, sessiz oyun davranışları, akranları tarafından sevilme düzeyini yordamaktadır. Yalnız pasif ve yalnız aktif oyun davranışları, akranları tarafından sevilme düzeyini yordamamaktadır. Sosyal oyun, itiş kakış, sessiz oyun davranışları, sosyal tercih düzeyini yordamaktadır. Küçük çocukların yalnız pasif ve yalnız aktif oyun davranışları, sosyal tercih düzeyini yordamamaktadır. İtiş kakış oyun davranışları, sosyal etki düzeyini yordamaktadır. Küçük çocukların sosyal, yalnız pasif, sessiz ve yalnız aktif oyun davranışları, sosyal etki düzeyini yordamamaktadır. Küçük çocukların sosyal oyun, itiş-kakış oyun, sessiz oyun ve yalnız aktif oyun davranışları, popüler, reddedilen, dışlanan ve tartışmalı konumlarına göre farklılık göstermektedir. Yalnız pasif oyun davranışları, sosyal konumlara göre farklılık göstermemektedir.

Bulgulara göre sosyal ve sessiz oyun, akranları tarafından sevilme, sevilme ile sosyal tercihle ilişkilidir ve bu değişkenleri yordamaktadır. İtiş kakış oyun, akranları tarafından sevilme, sosyal tercih ve sosyal etki ile ilişkilidir ve bu değişkenleri yordamaktadır. Sonuçlar doğrultusunda, küçük çocukların akran gruplarında sosyal oyun ve sessiz oyun davranışlarının sevilen, tercih edilen, akran ilişkilerinin belirleyicisi niteliğindeki davranışlar olarak değerlendirilebileceği söylenebilir. Ayrıca itiş kakış oyunun, küçük çocukların akran gruplarında düşük düzeyde kabul gördüğü akranlar tarafından sevilme, sevilme ve tercih edilmede belirleyici olabileceği düşünülebilir.

Ayrıca tartışmalı çocuklar, en yüksek düzeyde sosyal oyun ortalamasına sahipken en düşük ortalamanın reddedilen çocuklar ait olduğu belirlenmiştir. Ek olarak reddedilen çocuklar itiş kakış oyununda en yüksek ortalamaya sahipken en düşük ortalamanın dışlanan çocuklara ait olduğu tespit edilmiştir. Sessiz oyunda en yüksek ortalama reddedilen çocuklarda, en düşük ortalama ise tartışmalı çocuklarda bulunmaktadır. Yalnız aktif oyunda, popüler konumdaki çocuklar en yüksek, reddedilen çocuklar ise en düşük ortalamaya sahiptir. Alan yazın incelendiğinde bu çalışmanın bulgularını destekleyen araştırmalara rastlanılmıştır. Örnek olarak Sabato ve Kogut (2021) tarafından 276 çocuk ile yapılan bir çalışmada reddedilen çocukların grup etkinliklerinde olumlu sosyal davranışı daha az tercih ettikleri belirlenmiştir. Berg, Lansu ve Cillesen (2015) akran grubunda sevilen ve popüler olan çocukların, reddedilenler çocuklara göre iş birliği, yardımlaşma gibi olumlu sosyal davranışlara sahip olduklarını ifade edilmiştir. Dygdon ve diğerleri (1987) konu ile ilgili araştırmalarında, akranları tarafından sevilen çocukların, oyunlara davet edilen, eğlenceli, yardımlaşma gibi davranışlar sergileyen çocuklar olarak da tanımlandığını ifade etmişlerdir. Aynı çalışmada, saldırganlık, oyunlara davet edilmeyen ve oyunlarına diğer çocukları davet etmeyen, oyunlar sırasında kabul edilmeyen davranışlar sergileyen çocukların sevilmeyen akranlar grubuna dâhil olduğu belirlenmiştir (Dygdon vd., 1987). Walker'ın (2009), 187

çocuk ile gerçekleştirdiği çalışmasında popüler çocukların reddedilen ve dışlanan çocuklara göre işbirlikli, konuşmaya dayalı sosyal oyunlarla daha çok zaman geçirdiklerini belirlemiştir. Coie ve diğerleri (1990), reddedilen ve dışlanan çocukların aşırı hareketlilik, saldırganlık, kurallara uymama, baskıcı davranış gibi olumsuz durumları oyunlarına yansıtıldığını ifade etmişlerdir. Bu çalışmada dikkat çeken bulgulardan biri, tartışmalı çocuklar ile popüler çocuklar arasında sosyal oyun açısından anlamlı farklılık bulunmamasına karşılık tartışmalı çocukların en yüksek sosyal oyun ortalamasına sahip olmasıdır. Bu durum, tartışmalı çocukların özellikleri ile açıklanabilir. Nitekim tartışmalı çocuklar, bazı çocuklar tarafından çok sevilip bazı çocuklar tarafından hiç sevilmeyen çocuklardır. Ayrıca popüler ve reddedilen çocukların özelliklerini taşıdıkları için bazı çocuklar için çok iyi bir akran, bazıları için kötü bir akran profili ortaya koyabilirler (Braza vd., 2007; Gifford-Smith & Brownell, 2003). Bu çalışmada da tartışmalı çocukların oyunlardaki popüler taraflarının daha ön plana çıktığı söylenebilir.

Görüldüğü üzere okul öncesi dönemde oyun davranışları, sosyal konumu etkileyebilen bir değişken olarak kabul edilebilmektedir. Nitekim Keane ve Calkins (2004), sosyal becerilerin, duygu düzenleme stratejilerinin, oyun davranışlarının akranlar tarafından seilmeyi etkileyebildiğini ifade etmiştir. Oyunlar, küçük çocukların hoşça vakit geçirdiği, birbirlerini tanıdıkları, ilişkilerini geliştirdikleri önemli ortamlar sağlamaktadır. Özellikle okul öncesi dönem çocuklarının gelişiminde oyun ve akran ilişkileri, birbirini destekleyen, tamamlayan iki kavram olarak kabul edilebilmektedir (Gülay Ogelman, 2018a). Cederborg (2021), 3-5 yaş arası çocuklarla gerçekleştirdiği çalışmasında, oyunun çocuklar arasındaki güçlü ilişkilere zemin hazırlayan bir yapısı olduğunu ifade etmiştir. Şöyle ki, oyunlar sırasında simetrik olmayan ilişkilerin ortaya çıkabildiğini ve çocukların bedenlerini, konuşma becerilerini, materyalleri, oyuncakları kullanarak bu ilişkilere uyum sağlamaya çabaladıkları belirtilmiştir. Ayrıca oyunlar sırasındaki akran etkileşimlerinin çocuklara hoşlandıkları/hoşlanmadıkları davranış örnekleri ile ilgili zengin deneyimler sağlayabildiği vurgulanmıştır (Cederborg, 2021). Bu çalışmanın bulguları ve alan yazındaki bilgiler doğrultusunda küçük çocukların oyunlarının, akran ilişkilerini şekillendiren, çocukların akranlarından beklentilerini etkileyebilen güçlü ve dinamik bir süreç sağladığı söylenebilir.

Araştırmanın sınırlılıkları ve bu doğrultuda önerilerine bakılacak olursa, öncelikle çalışmanın çocuk ve öğretmen görüşleri ile sınırlı olduğu belirtilebilir. Küçük çocukların oyun davranışları ile sosyal konumlarını ele alacak sonraki çalışmalarda, gözlem gibi tekniklere de yer verilmesi, oyun davranışlarının ve akran ilişkilerinin daha iyi analiz edilmesine destek olabilir. Bunun yanı sıra araştırma 5-6 yaş grubundan 144 çocuk ile sınırlıdır. Sonraki çalışmalarda daha küçük yaş gruplarıyla ve daha kalabalık örneklem gruplarıyla çalışılabilir. Araştırmanın kesitsel olması bir diğer sınırlılığdır. Konu ile ilgili çalışmalarda boylamsal model doğrultusunda çocukların oyun davranışları ve sosyal konumları farklı zamanlarda ölçülerek izlenebilir. Bunların yanı sıra küçük çocukların sosyal konumlarını ele alan çalışmalar artırılmalıdır. Öğretmenlere sosyal konumu belirlemeleri, düzenli olarak takip etmeleri ve sosyal konumlar doğrultusunda sınıf yönetimi, akran ilişkileri gibi konularda neler yapmaları gerektiği ile ilgili eğitimler verilebilir.

KAYNAKLAR

- Akman, B., Topçu, Z., Baydemir, G., Şahin, S., Şirin, E. ve Çelik Arslan, A. (2011). 6 yaş grubu çocukların sosyal becerilerinin oyun arkadaşı tercihleri üzerindeki etkisi. *e-Journal of New World Sciences Academy*, 6 (2), 1548-1560.
- Ayan, S. ve Memiş, U. A. (2012). Erken çocukluk döneminde oyun. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 14 (2), 143-149.
- Batsopoulou, M. A. (2017). *Examining play behaviors of children with internalized emotional disturbance in preschool context: A systematic literature review*. (Master thesis). Jönköping University, School of Education and Communication.
- Berg, Y. H., Lansu, T. A., & Cillessen, A. H. (2015). Measuring social status and social behavior with peer and teacher nomination methods. *Social Development*, 24 (4), 815–832.
- Braza, F., Braza, P., Carreras, M. R., Munoz, J. M., Sanchez Martin, J. R., Azurmendi, A., Sorozobal, A., Garcia, D. & Cardas, J. (2007). Behavioral profiles of different types of social status in preschool children: An observational approach. *Social Behavior and Personality An International Journal*, 35 (2), 195-212.
- Cederborg, A-C. (2021). Power relations in pre-school children's play. *Early Child Development and Care*, 191 (4), 612-623.
- Creswell, J. W. (2017). *Eğitim araştırmaları: Nicel ve nitel araştırmanın planlanması, yürütülmesi ve değerlendirilmesi* (Çev. Ed. H. Ekşi). İstanbul: Edam.
- Coie, J. D., Dodge, K. A., & Kupersmidt, J. B. (1990). Peer group behavior and peer group social status. S. R. Asher & J. D. Coie (Eds.). In *Peer rejection in childhood* (pp: 17–59). Cambridge, England: Cambridge University Press.
- Coplan, R. J. & Rubin, K. H. (1998). Exploring and assessing nonsocial play in the preschool: The Development and validation of the preschool play behavior scale. *Social Development*, 7, 71–91.
- Coplan, R. J., Rubin, K. H. ve Findlay, L. C. (2006). Social and nonsocial play. Fromberg, D. P. ve Bergen, D. (Eds.). In *Play from birth to twelve: Contexts, perspectives, and meanings* (pp. 75-86). New York: Garland.
- Duman, G. ve Temel, Z. F. (2011). Türkiye ve Amerika Birleşik Devletleri'nde anasınıfına devam eden çocukların oyun davranışlarının incelenmesi. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1 (1), 279-298.
- Dygdon, J. A., Conger, A. J., & Keane, S. P. (1987). Children's perceptions of the behavioral correlates of social acceptance, rejection, and neglect in their peers. *Journal of Clinical Child Psychology*, 16 (1), 2-8.
- Gifford-Smith, M. E. & Brownell, C. A. (2003). Childhood peer relationships: Social acceptance, friendships and peer networks. *Journal of School Psychology*, 41, 235-284.
- Ginsburg, K. R. (2007). The importance of play in promoting healthy child development and maintaining strong parent-child bonds. *Pediatrics*, 119, 182-191.
- Gower, A. L., Lingras, K. A., Mathieson, L. C., Kawabata, Y. ve Crick, N. R. (2014). The role of preschool relational and physical aggression in the transition to kindergarten: Links with social-psychological adjustment. *Early Education and Development*, 25 (5), 619-640.
- Gülay, H. (2009). Okul öncesi dönemde akran ilişkileri. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12 (22), 82-93.
- Gülay Ogelman, H. (2012). Okul Öncesi Oyun Davranış Ölçeği'ni (ODÖ) Türkçe'ye uyarlama çalışması. *Uluslararası Hakemli Akademik Sosyal Bilimler Dergisi* 3 (2), 201-221.

- Gülay Ogelman, H. (2018a). *Okul öncesi dönemde akran ilişkileri*. (3. baskı). Ankara: Eğiten Kitap.
- Gülay Ogelman, H. (2018b). Sosyometrik teknikler. A. Önder (Ed.). *Okul öncesi dönemde çocukları değerlendirme ve tanıma teknikleri* içinde (s. 77-92). Ankara: Eğiten Kitap.
- Gülay Ogelman, H., & Erten-Sarıkaya, H. (2014). Okul öncesi dönem çocuklarının oyun davranışlarının akran ilişkileri üzerindeki yordayıcı etkisi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14 (3), 301-321.
- Hanish, L. (2000). Children who get victimized at school: What as known? What can be done?, *Professional School Counseling*, 4 (2), 113-119.
- Keane, P., & Calkins, S. D. (2004). Predicting kindergarten peer social status from toddler and preschool problem behavior. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 32 (4), 409-423.
- Koçyiğit, S., Sezer, T. ve Yılmaz, E. (2015). 60-72 aylık çocukların sosyal yetkinlik ve duygu düzenleme becerileri ile oyun becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12 (1), 287-300.
- Leff, S. S., Costigan, T., ve Power, T. J. (2004). Using participatory-action research to develop aplayground-based prevention program. *Journal of School Psychology*, 42, 3–21.
- Metin Aslan, Ö. (2013). *Anaokuluna devam eden çocuklarını oyun davranışları ve oyunlarında ortaya çıkan zorbalık davranışlarının incelenmesi*. (Doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Metin Aslan, Ö. (2017). 36-71 aylık çocuklar için Oyun Davranış Ölçeğinin geliştirilmesi: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25 (3), 897-910.
- Parten, M. (1932). Social Participation among preschool children. *Journal of Abnormal and Social Psychology*, 27, 242-269.
- Pellegrini, A. D. (2002). Bullying, victimization, and sexual harassment during the transition to middle school. *Educational Psychologist*, 37 (3), 151-163.
- Poyraz, H. (2011). *Okul öncesinde oyun ve oyun örnekleri*. (3. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sabato, H., & Kogut, T. (2021). Sharing and belonging: Children's social status and their sharing behavior with in-group and out-group members. *Developmental Psychology*, 51 (12), 2082-2092.
- Tabachnick, B. G. & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics*. Boston: Pearson.
- Teke, N. (2019). *Okul öncesi dönemdeki çocukların sınıf ortamındaki sosyal davranışları ile oyun davranışlarının incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Topçu, Z., Şirin, E., Baydemir, G., Akman, B., Arslan, A. Ç. & Şahin, S. (2011). 6 yaş grubu çocukların sosyal becerilerinin oyun arkadaşı tercihleri üzerindeki etkisi. *Education Sciences*, 6 (2), 1548- 1560.
- Uçar, S. (2019). *Montessori eğitimi alan ve almayan okul öncesi dönemdeki çocukların oyun davranışlarının incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Uygun, N. (2018). *Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranışları, sosyal yetkinlik davranışları ve ebeveyn tutumları arasındaki ilişki*. (Yüksek lisans tezi). Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.
- Walker, S. (2009). Sociometric stability and the behavioral correlates of peer acceptance in early childhood. *The Journal of Genetic Psychology*, 170 (4), 339-358.

Etik Kurul Belgesi: Bu çalışma YDÜ/EB/2022/813 proje numarası ile Yakın Doğu Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu tarafından 06.04.2022 tarihinde değerlendirilmiş olup, aynı toplantıda etik kurul izni almıştır.

Atıf İçin /For Citation: Gülay Ogelman, H., Akdoğan, S., Kahveci, D. ve Amca Toklu, D. (2022). Küçük çocuklarda oyun davranışları ve sosyal konum. *Uluslararası Eğitim Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 8(2), 81-98.